

Que la inspiració t'agafi confinat

Per a alguns escriptors, el confinament ha estat un revulsiu literari. Els premis han assolit rècord de participació. A d'altres, la pandèmia els ha bloquejat. Parlem amb autors i editors perquè ens expliquin què han fet l'últim any.

a
llegim

42-43

- Entrevistem Jordi Cussà, el 'hippie' de les lletres catalanes
- Crítica de la 'Primavera' d'Ali Smith

44-45

- Vicenç Pagès Jordà ordena la biblioteca per colors ● Jaume Claret llegeix els primers articles de Hannah Arendt

◆◆◆◆ Núria Juanico Llumà

Primera va arribar l'estupefacció i, just després, la incertesa. El març de l'any passat les vides de tots canviaven radicalment amb la prohibició de sortir de casa -exceptuant casos comptats-. Per a moltes persones amb rutines frenètiques i agendes plenes a vessar, la frenada va suposar un gir existencial: d'un dia per l'altre tenien a l'abast tot el temps del món. Però ¿no aspiren a això, els escriptors? Esclar que anava acompanyat de fills a casa, avis en perill, feines que desapareixien. Un any després, autors i editors fan balanç dels fruits literaris d'un any convuls i angoixant. Malgrat totes les complicacions, la pandèmia no ha acabat amb la inspiració dels creadors. En alguns casos fins i tot ha impulsat agitudament la seva creativitat.

"En termes de salut mental, l'escriptura em va salvar. I en termes professionals encara és aviat per valorar-ho", explica l'escriptora Anna Manso. Durant els primers mesos de la pandèmia va quedar-se sense feina -Manso és guionista de la sèrie *Com si fos ahir*, que va quedar congelada a mitja temporada, i també se li van anul·lar les xerrades i actes en instituts-, així que es va bolcar en l'escriptura. El resultat: un llibre in-

fantil que es publicarà al setembre i un per a adults que encara està fent recorregut editorial. Tots dos projectes feia temps que li voltaven pel cap, però fins aleshores no havia tingut l'ocasió de posar-s'hi. "Van ser uns mesos d'una fluïdesa a l'hora d'escriure com no l'havia experimentat mai. També és cert que, per desgràcia, poques vegades (o mai) he disposat de tant de temps únicament per escriure literatura. Va ser la constatació que al nostre país alguna cosa falla quan als escriptors ens falta temps amb cobertura econòmica", reflexiona Manso.

Amb el confinament, la productivitat també va trucar a casa de Sergi Belbel. "Tinc tendinitis de tant escriure!", exclama el dramaturg i director. El coronavirus el va deixar sense poder dirigir espectacles i va aprofitar-ho per enfilant un projecte rere l'altre. "He reescrit una sèrie de televisió per a Audible, he fet una Bíblia per a una sèrie de televisió històrica, he preparat una versió de *Fi de partida* de Beckett i una de *L'estra-*

nya parella de Neil Simon, he escrit dues obres de teatre i n'he coescrit una altra amb el Roc Esquiús", enumera Belbel. En el seu cas, admet que alliberar-se d'altres feines va ser clau per posar-se a escriure. "Sempre he volgut fer-ho més però no podia per les direccions escèniques. He d'escriure en períodes que no estic assajant, perquè quan estic fent una cosa, no puc fer l'altra", assenyala Belbel.

Rècord d'originals als premis

Un dels principals indicadors per mesurar el grau de producció literària són els originals que es presenten als premis. I aquest any diversos editors coincideixen en destacar la quantitat de manuscrits adreçats a diversos guardons. El premi Documenta va batre el 2020 el rècord d'originals. "Normalment en rebem una vintena, però aquest cop n'han arribat més de 30, i a més molts estaven realment bé", assenyala l'editora de L'Altra, Eugènia Broggi. Josep Lluch, editor de Proa, assenyala que hi ha hagut un increment de partici-

LA VIA LAIETANA BUIDA DURANT EL CONFINAMENT. CRISTINA CALDERER
01. TONI SALA. PERE TORDERA 02. EUGÈNIA BROGGI. FRANCESC MELCION 03. XAVIER BOSCH MANOLO GARCÍA 04. MARTA ORRIOLS. MANOLO GARCÍA

pació en premis com el Proa, el Mercè Rodoreda de contes i el Carles Riba de poesia. “El fet de sortir menys i que algunes casuístiques laborals han canviat han fet que gent que tenia coses començades les hagi reprès. En la literatura tenir temps continu per dedicar-s’hi és clau, però també cal tenir en compte que una novel·la no s’escriu en tres mesos de confinament”, subratlla Lluç. Al premi Roc Boronat la collita també ha sigut considerable: de 60 han passat a 82, diu el director editorial d’Ara Llibres, Joan Carles Girbés.

La pandèmia ha empès alguns autors a escriure, però en la majoria dels casos el covid no ha aconseguit colar-se a les seves històries. “De la mateixa manera que quan estàvem confinats molts lectors defugien temàtiques relacionades amb el coronavirus, els autors han buscat maneres d’evadir-se i retratar la realitat en altres paràmetres”, apunta Girbés, que posa com a exemple *Lluny vol dir mai més* de Marc Cerrudo, la novel·la guanyadora del premi Roc Boronat, que es publicarà al novembre. “És la història d’una pèrdua d’algú en un accident. Parla de la reconstrucció després del dol, s’ha escrit en pandèmia però no aborda el tema directament”, diu Girbés. Entre els textos del Documenta hi havia “dues o tres

novel·les on apareixia el confinament, però no de manera dominant”, explica Broggi, que pronostica que les conseqüències literàries de la pandèmia arribaran més endavant. “Encara ho hem de pair tot, estem amb un peu a dins, una mica en xoc”, diu l’editora de L’Altra.

Obres pandèmiques

Tot i això, alguns escriptors ja s’han atrevit a capbussar-se en la piscina de la literatura pandèmica. Josep Lluç explica que un dels títols amb què està treballant serà una novel·la que “fa referència a la pandèmia amb tota naturalitat”. L’editorial Columna acaba de publicar *Tindrem temps. Relats confidents* de Nora Guiu, un recull de contes eròtics sobre el confinament. Altres autors, com Toni Sala, s’han decantat per escriure dietaris. “L’epidèmia i la guerra són experiències humanes de sempre. Haver-ho conegut ens lliga a la nostra espècie, cosa que no vol dir que ens faci millors. Però ja Èdip va descobrir qui era a partir d’una epidè-

mia, i el mateix Pla ens explica a *El quadern gris* la seva formació com a escriptor durant i en part gràcies a la grip del 1918. Segur que sor-

04

tiran grans llibres d’aquesta experiència, parlin o no de l’epidèmia”, assenyala Sala. “Des d’un punt de vista social, quan el desconcert és paralitzant, la literatura pot prendre un sentit més cívic i funcionar, paradoxalment, com una àncora a favor de la llibertat.

Això em va motivar a escriure uns dietaris en obert durant el primer confinament, que ens va ensenyar fins a quin punt estem disposats a sotmetre’ns i com és de temptador un estat policíac”, afegeix l’escriptor.

En alguns casos, el confinament va agafar els autors a mig escriure. Xavier Bosch estava immers en la creació de *La dona de la seva vida* (Columna) quan es va decretar el tancament general del març. “Escriure va ser un alliberament per no pensar en el coronavirus i en la devastació que estaven vivint tantes famílies”, recorda Bosch. Aleshores escrivia la novel·la en temps real, en

03

present absolut, però l’arribada de la pandèmia va obligar-lo a replantejar aquesta qüestió. “Ja tenia la trama estructurada i la història mig escrita quan ens van tancar a tots. No tenia sentit fer-hi aparèixer la pandèmia, perquè ho havia de canviar tot. Vaig decidir passar la història al 2019, de manera que, quan s’acaba, el coronavirus encara no ha arribat a Catalunya”, apunta l’escriptor.

Combatre el desànim general

Malgrat que alguns autors hagin seguit escrivint, la pandèmia ha tingut implicacions emocionals, socials i econòmiques que no es poden deslligar de la creativitat i del funcionament editorial. Joan Carles Girbés explica que molts llibres sorgeixen de les trobades entre editors i escriptors quan aquests últims encara no tenen clar el seu següent projecte. “Veus que a algú li preocupa molt un tema, o que té una història dins que mereix ser escrita. Aleshores l’animes, estires el fil i li fas seguiment. El contacte personal forma part de l’essència de l’ofici, i per videoconferència no és el mateix. El buit que s’ha produït sense aquest tipus de converses és bastant intangible, però estic segur que ha afectat la creació”, reflexiona l’editor.

El fet de no poder sortir de casa també ha repercutit en els processos creatius. “Veig poca gent i surto poc, de manera que vaig pensar que el confinament no m’afectaria gaire. Va resultar el contrari: precisament perquè veia poca gent i sortia poc era important veure’n i sortir”, assenyala Toni Sala. Gonzalo Torné escriu fora de casa, a les cafeteries, i reconeix que si el confinament l’hagués agafat enmig d’un procés de creació, hauria patit. “Afortunadament estava a mitja promoció d’*El corazón de la fiesta* (Anagrama) i, com que faig un any de descans entre llibre i llibre, no m’ha afectat gaire”, apunta Torné, que afegeix que li cal “caminar i veure gent” per escriure.

Marta Orriols també va publicar novel·la en plena pandèmia –*Dolça introducció al caos* (Periscopi)–, i això li ha permès agafar una mica d’aire en termes de creativitat. En paral·lel, però, s’ha trobat amb l’anul·lació de les traduccions a altres països i de la promoció internacional del llibre. “Frustrats totes i cada una de les moltes xerrades virtuals que estic fent setmanalment, que no poden ser presencials i que, malgrat les bones intencions, estan mancades del caliu i d’un factor humà i físic que és impossible amb el format virtual. Sort en tenim de l’alternativa, però frustra perquè frustren també les circumstàncies que l’obliguen”, lamenta l’autora.

Ella preparava un projecte que combinava fotografies i reflexions fins que la pandèmia va esclatar. “Les imatges es van omplir de mascarates, d’escenes surrealistes i d’aquesta realitat totalment canviada. Ho vaig deixar córrer”, explica Orriols, que no vol escriure sobre la crisi sanitària “perquè és impossible fer-ho des d’un lloc que no sigui el pessimisme”. Per abordar-la literàriament, l’escriptora considera que cal allunyar-se’n: “Hi som de ple, en aquesta pandèmia. Diria que tenir-hi una distància temporal però també emocional és imprescindible per parlar-ne, almenys des de la ficció”. ♦